

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gl. 60 kr., za pol leta 2 gl. 40 kr., za četrtert leta 1 gl. 30 kr. V tiskarnici sprejemana za celo leto 4 gl., za pol leta 2 gl., za četrtert leta 1 gl.; ako zadene na ta dan praznik, izide „Danica“ dan poprej.

Tečaj XXXVII.

V Ljubljani, 26. kimovca 1884.

List 39.

Premišljevanja in molitve za vse stanove.

(Dalje.)

Jezusovo mišljenje — zgled našega mišljenja.

V osebi Jezusa Kristusa je po besedah sv. Avguština velik zdravnik iz nebes prišel, ker je na zemlji velik bolnik ležal. In ta bolnik je revni človeški rod. Božji zdravnik Jezus Kristus pa ni le kakor usmiljeni Samarijan bolnikove rane obvezal in ga zopet na pravo pot postavil; temuč on je pred ozdravljenim tudi sam usmiljeno hodil in mu pravo pot kazal, da bi nič več ne zašel, da bi roparjev se srečno ognil. Zato pa tudi ozdravljenega človeka Jezus milo za sabo vabi in kliče govoreč: Kdor hoče moj učenec biti, naj hodi za mano! in: Jest sem pot, resnica in življenje!

Kristusu nasledovati, njega posnemati, za njim hoditi, to je tedaj naš poklic in pogoj našega zveličanja. Kristusa posnemati pa se pravi: tako misliti, želeči, govoriti in delati, kakor je Kristus mislil, želel, govoril in delal; njegovo mišljenje, njegove želje, njegovo govorjenje, djanje in nehanje mora biti zgled in podoba našega mišljenja, naših želj, njegovo mišljenje mora biti zgled in podoba našega mišljenja.

Ali kako moremo vedeti, kaj in kako je Kristus mislil, ker naše misli niso njegove misli, ampak kolikor viši je nebo od zemlje, toliko viši so njegove misli od naših misli? (Is. 55, 9.) Res, njegove misli kot druge Božje osebe mi nikakor in nikoli tukaj prav spoznati ne moremo, zakaj kdo je spoznal misel Gospodovo, ali kdo je bil njegov svetovalec? (Rim. 11, 34.) Njegove misli po človeški naturi pa vendar lahko spoznamo in jih tudi posnemati moramo; saj ravno zato je tudi on človek postal, da nam je tudi zgled pravega mišljenja zapustil. In dasi tudi misli nobenega človeka ne vidimo, vendar iz njegovih besed in djanj na njegovo mišljenje sklepamo. In ravno iz tega tudi Jezusove misli spoznamo.

Kako je on mislil o Bogu, o svojem nebeškem Očetu? Jezus Kristus, ki je po Božji naturi imel vso globočino bogastva, modrosti in znanja Božjega, je tudi po človeški naturi najbolj prav in vredno spoznal Božje bitje, in je zatoraj o Bogu mislil, kot o naj višjem, naj popolnišem bitji, kteremu so vse stvari naj večji čast in

hvalo dolžne, kteremu se v največji ponižnosti in pokorščini klanjati morajo. Zato se je on sam naj globokejše ponižal pred svojim nebeškim Očetom, je hlapčevsko podobo nase vzel, in mu je bil pokoren do smerti, do smerti pa na križu. On je živel in se povžival samo v službi svojega nebeškega Očeta. Njegove misli so bile vedno le na to obrnjene, da bi razširjal in povikševal čast svojega nebeškega Očeta; zato je pred svojim odhodom slovesno rekel: Oče, jest sem Te poveličeval na zemlji, delo sem dokončal, katero si mi dal, da ga storim. (Jan. 17, 4.) Tako moramo tudi mi o Bogu misliti.

b) Kako je Jezus mislil o ljudeh?

O ljudeh je Jezus mislil in spoznal, da je človek na zemlji naj imenitniši stvar, in da je njegova duša neprecenljive vrednosti. Zato je iz ljubezni do nje na zemljo prišel, toliko zaničevanja in tudi strašno smert prestal. S tem je pokazal, kako on ceni človeško dušo, ki je vredna njegove Kervi. On je od ljudi tudi mislil in kazal, da so vsi bratje in sestre med seboj, in otroci ravno tistega nebeškega Očeta. S tem je pa tudi nas učil, kako moramo o drugih ljudeh, o svojem bližnjem misliti; da ga moramo visoko ceniti in spoštovati, ker nosi podobo Stvarnikovo nad sabo, kakor mi; ker je odkupljen s predrago Kervijo Kristusovo, kakor mi; da moramo tedaj vsacega, tudi naj revnišega in naj hudobnišega, za svojega brata spoznati!

c) Kako je Jezus mislil o časnih rečeh?

O teh je on mislil, spoznal in kazal, da so minljive, nestanovitne, nečimerne in če se ne rabijo prav, da so spodtikljive na poti proti nebesom. Da je tako o njih mislil, nam kažejo obilni njegovi izreki in njegovo lastno obnašanje. On namreč blagruje uboge v duhu, prepoveduje preveliko skerb za časne reči, opominja najpred iskati Božjega kraljestva in nabirati si zakladov, kterih molj in rija ne sné in tatjé ne ukradejo, in svari pred bogastvom, ker pravi, da bo ložej prišla kmalo kamela skozi šivankino uho, kakor bogatin v nebesa. (Mat. 29, 24.) In zopet pravi o nečimernem razveselovanju, da bodo jokali, ki se zdaj veselé! To je on kazal tudi v svojem obnašanju. Dasiravno je bilo vse njegovo, si je izbral na zemlji le revščino za družico in res ni imel, kamor bi glavo položil, ter je živel o milih darovih.

Tako moramo tudi mi misliti o časnih rečeh. Nikdar jih ne smemo zavoljo njih samih želeči in iskati; nikoli serca na nje ne navezovati, zavoljo njih nikdar ne smemo

kake krivice storiti, ali kake dolžnosti zanemariti; z eno besedo: časno blago, posvetno čast, nečimerno veselje moramo imeti in ceniti za blato, ki je od danes do jutri in tako skušati mirnost duha si pridobiti, da nas časna sreča nikoli ne bo omamila, nesreča pa nikdar ne potlačila in poterla.

Molitev.

O moj Jezus! Slišal sem in spoznal, kakšno je bilo Tvoje mišljenje, ko si v človeški podobi po zemlji hodil. Kako vse drugačne pa so moje misli! Preveč sem v časno zamišljen, telesni blagor in časna sreča mi je rada bolj pri srcu, kakor čast Božja in zveličanje moje duše! O Božji zdravnik, ozdravi in zaceli moje dušno oko, da bom s pravim očesom gledal nečimernost časnih reči in da v časnih skerbéh ne pozabim skrbeti za svojo tako drago, neumerjočo dušo. Daj mi gnado, da slečem starega človeka in oblečem Tebe, to je, tvoje mišljenje posnemam; da bodo zanaprej moje misli vedno obrnjene v čast in službo Božjo, v zveličanje moje duše in duše bližnjega. Daj, da mi vedno zvoni Tvoja beseda v ušesih, ki pravi: Kaj pomaga človeku, ako ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpi. Amen.

Kerščanstvo v Tongkinu.

(Konec.)

V. Dogodki zadnjih let.

Omenili smo že, da se je proti koncu preteklega stoletja (1785) tudi v Tongkinu ljudstvo puntalo zoper svojega vladarja. Tedanja kraljeva rodovina Le je bila odstavljená, in neki Dša-Long se je polastil kraljevega prestola. Tü-Dük, o katerem smo ravno kar govorili, bil je njegov tretji naslednik. Meseca avgusta l. 1861 pa se zopet prikaže v Tongkinu eden potomcev prejšnje kraljeve rodovine Le in se vzdigne zoper Tü-Düka.

Fr. Rivas piše o njem tako-le: „Novi cesar je mlad, čednosten in hraber katolik. Njegova armada hiti od ene zmage do druge in brezmejno je navdušenje prebivalstva, ko vidijo naslednika starih kraljev.“

V osmih mesecih je bil skoraj že ves vzhodni Tongkin v rokah vstašev. Kamor so prišli, oprostili so kristjane. Zato so pa tudi nevérniki še bolj sovražili kristjane in jih dolžili, da so v zvezi z vstaši in njihovim novim cesarjem. Ko so pa bile cesarske čete od vstašev v južnem Tongkinu po polnem tepene, priklopela je jeza nevérnikov do verha. Cesarjev namestnik je obsodil 300 spreobrnjenecov, ki so bili zaperti v glavnem mestu, k smerti za lákoto. Meseca maja in junija l. 1862 ukazal jih je pomoriti na tisoče. Nekateri so bili živi pokopani, drugi obglavljeni, sežgani ali utopljeni. V mestu Quinh-Coi je bilo zaprtih mnogo kristjanov. Nevérniki ječe zažgó, da bi tako kristjane pokončali. Nekateri so vendar verige potergali in hoteli uteči. Toda mandarin je stal z rabeljni okoli ognja ter podil kristjane z meči in sulicami nazaj v žerjavico.

Kar pa je misijonarje najbolj žalilo, bilo je to, da se Francozi niso potegnili za kristjane, akoravno so bile v obližji njihove vojne ladije. Celó isti dan, namreč 5. junija l. 1862, ko so Francozi s Tü-Dükom sklenili pogodbo, ukazal je mandarin v Nam-Dinhu vreči v vodo 244 kristjanov. Cesarjev tast, Ngujen-Dinh-Hung, je ukazal skopati jame, pometati va-njo več kristjanov in zakriti jih z deskami.

Ob kratkem, po poročilih misijonskih bilo je umorjenih to leto okoli 40.000 kristjanov. Nevihta se vendar s časom poleže, kristjanom zasije zopet solnce miru. Le tu pa tam ohladil je še kak mandarin svojo jezo

nad kakim kristjanom. Kerščanstvo se je zopet razširjalo, nove cerkve so se vzdigovale po selih in brez strahu so se zopet verniki zbirali k službi božji. Tako je bilo do l. 1874. To leto pa se vzdigne nov vihar zoper kristjane.

Častitemu bralcu je že znano, da so Francozi že l. 1862 sklenili pogodbo s cesarstvom Anamom, h kateremu pripada tudi Tongkin. Po tej pogodbi so Francozi dobili kos dežele v jugu cesarstva, ob vodi Mekhong. Ali Francozi s tem še niso bili zadovoljni; hoteli so od cesarja še dovoljenje dobiti, da smejo voziti se s svojimi ladjami po reki Song-ka, ki teče skoz Tongkin. Obračali so namreč poželjivo svoje oči na bogato kitajsko deželo Junnan, kamor so pa mogli priti le skoz Tongkin. In res poskusi l. 1872 francoski kupec Dupuis z mnogimi ladjami priti po reki Song-ka v deželo Junnan. Že sedaj se mu je terda godila. Ko se je pa vernil iz Junnana, vzel je seboj nekaj kitajskih vojakov, in se je hotel naseliti v glavnem tongkinškem mestu „Kešo“, da bi mu bila tako vožnja po reki vedno odpertá. Toda sedaj se mu zoperstavijo mandariní. Zastoj jih je pogovarjal apostoljski vikar Pugnier. Vlada tongkinška se torej oberne do francoskega zastopnika, admiralá Dupré-ja, da naj kupca Dupuisa prisili zapustiti Tongkin.

Dupré res pošlje častnika Garniera kot svojega zastopnika s 300 pomorskimi vojaki v Kešo. In kaj naredi? Ker se mandariní ne dadó pogovoriti, naskoči 20. nov. s svojimi vojaki mestno terdnjavo, si jo prilasti in vjame vse mandaríne glavnega mesta. Mandariní so upali, da jim prihití ljudstvo na pomoč; ali ljudstvo je z veseljem pozdravljalo Francoze kot svoje rešitelje. Ker se mandariní toraj niso mogli zanesti na svoje vojake, prihití jim na pomoč več sto roparjev iz Kine. Francozi jih sicer zapodé v beg, toda njihov poveljnik Garnier pade v boji. Na njegovo mesto pride neki Filastre, ki dá povelje, da morajo Francozi zapustiti vsa mesta razun „Kešo.“

Komaj pa Francozi mesta zapusté, skočijo mandariní kakor volkovi na mesta in vasi vseh onih, ki so bili v zvezi s Francozi. V devetih dneh je bilo požganih okoli 80 vasi, pomorjenih več sto kristjanov, razrušenih 70 cerkvá. Nad 25.000 kristjanov je bilo brez strehe in živeža. V južnem Tongkinu pa je bilo preganjanje še grozovitejše, akoravno se tukaj kristjanje niso potegovali za Francoze; umorjenih je bilo nad 10.000, in 129 vasi je bilo požganih.

V začetku l. 1874 se je preganjanje zopet poleglo. Francoski podadmiral Dupré je sklenil z Anamiti novo pogodbo, ki je bila za kristjane bolj vgodna, kakor ona od l. 1862. Glavni pogoji te pogodbe se glasé: „Kralj anamski pripozna, da keršanska vera uči ljudi delati dobro; zato dovoli kralj vsem svojim podložnim, da smejo postati kristjanje.“

Škofje in misijonarji smejo potovati po deželi, če imajo veljaven potni list. Oznanjevali smejo sv. vero povsod, kakor tudi zidati cerkve, bolnišnice, šole in sirotišnice. Kristjanje dobé zopet vsa svoja posestva, in te določbe veljajo za španske in francoske misijonarje.

Vse te obljube so bile pa le na papirji, v resnici se niso spolnovalé. Na stotine družin ni dobilo nazaj svojih posestev, in še vedno so nevérniki skrivaj preganjali kristjane. Vendar od l. 1874 ni bilo preganjanje več tako hudo. Lansko spomlad pa je zadela Tongkin nova nesreča.

Rekli smo že, da so l. 1874 Francozi sklenili mir z Anamiti. Francozi so se smeli naselovati v glavnem tongkinškem mestu Hanoi-u, in zunaj mesta so jim nevérniki odstopili precejšen kos zemlje. Tukaj so si zidali Francozi poslopja, misijonarji pa misijonske hiše.

V mestu so imeli Francozi vedno po 100 mož vojakov, da so branili svoje kupčijske ladije pred roparji. Zadnja leta so pa število vojakov vedno pomnoževali, češ, da jim 100 mož ne zadostuje, kar pa ni bilo nikakor po volji mandarinov. In ko meseca sušca preteklega leta pripeljejo Francozi kar naenkrat 500 vojakov v mesto, pričela se je huda vojska, ki se je še le letos končala. Francozi so sicer Anamite premagali, ali umorjenih je bilo mnogo kristjanov, požganih brez števila vasi in cerkev.

Dragi čitatelj, ni mogoče tako živo popisati, terpljenje tongkinskih kristjanov zadnje mesece lanskega in začetkom letošnjega leta, kakor se je res godilo. Mislili si le po 100 divjih roparjev, ki ne poznajo ne Boga ne usmiljenja! Ti divjaki po noči napadejo mirno kerščansko vasi, ko vse spi. Vsakemu, ki jim pride v pest, odsekajo glavo, vasi pa in cerkve zapalijo. In taci roparskih čet se je klatilo mnogo po vsi deželi. Kralj pa in njegovi ministri so še podpirali te divjake in jih hujskali zoper kristjane.

Ni še znano natanko število umorjenih kristjanov in požganih vasi; a to je gotovo, da jih ni malo. Samo v zahodnjem Tongkinu je bilo umorjenih do 9. svečana letošnjega leta 215 kristjanov, 22 učencev in 1 duhoven, kakor poroča misijonar Pugnier. Novejših poročil še nimamo.

Tako sva toraj, dragi bralec, ob kratkem pregledala žalostno zgodovino tongkinskega misijona. Od prvega pričetka (1627) do današnjega dne morala se je sv. Cerkev vedno bojevati z nevérniki. Ali krščanstvo je premagalo vse terpljenje, vse nesreče in nadloge; poglavalo je v Tongkinu močne korenine, ki jih najhujši viharji ne morejo več izrjaviti. Tako je Tongkin s tisoči svojih mučencev in spoznavalcev v resnici pravi biser v zgodovini cele kerščanske Cerkve. Tudi tukaj so se prelepo spolnile besede sv. Pavla: „Sv. evangelij je Božja moč“.

Oče naš.

(Dalje.)

Kakó bi radi „čisti slovinci“, da se moli „Gospodova molitev“, o tem pričuje najnovejša prestava sv. pisma novega testamenta, izdana od angleškega biblijskega društva (Dunaj l. 1882), str. 8., Mat. VI, 9.—13. Tako-le namreč:

9. Zatorej molite vi tako-le: Oče naš, ki si na nebesih; posveti se ime tvoje;

10. Pridi kraljestvo tvoje; zgodi se volja tvoja, kakor na nebu, tudi na zemlji;

11. Kruh naš vsakdanji daj nam danes;

12. In odpusti nam dolge naše, kakor tudi mi odpuščamo dolžnikom svojim;

13. In ne vpelji nas v izkušnjava, nego reši nas zlega; ker tvoje je kraljestvo in moč in slava vekomaj. Amen.

Razmatrajočim vse te razne obrazce slovenskega „Očenaša“, katere naši večji jezikoslovci lahko še pomnožijo, se nam vsiljujejo sledeče opazke:

„Ogovor“, „nagovor“ ali „predgovor“ se le v drugem delu razločuje: „Oče naš, *kir, kteri, kateri*, ki si v nebesih ali na nebesih“. Najbolja je ona oblika, ki se z izvirnikom naj bolj vjema, in krajša je bolja nego daljša, in ona med narodom davno vdomaćena bolja, nego novoskovana. Izvirnik ima: „Pater hemón ho en tois uranoís“ — „Oče naš, bivajoč v nebesih, — ki si, kateri si v nebesih“. Oblika poslednja je naj bolj rabljena, torej naj tudi ostane v katekizmih, in sicer, kadar se deli „ogovor“ od prošnje, naj se koncem dene klic:

„Oče naš, kateri si v nebesih!“ (Kat. IV. V.) „V nebesih“ je bolje vsakakor kot na nebesih, saj gerški *en* in latinski *in* je slovenski *v*; staroslov., se vé, je *na* in tudi ako gre vera prestavam bibliji. društva, v ruakem, serbo-hervaskem, in bolgarskem je „na nebesih“, a česki in poljski „v nebesih“. Perva prošnja v gerškem izvirniku se glasi: „hagiassthéto to onoma su“ = naj bode posvečeno ime tvoje, ali kakor sploh po slovenskem molimo: „posvečeno bodi tvoje ime“. (Kat. I.—V.) Nikakor ne ugaja, niti je pravilna za slovenščino prestava: „posveti se“, kajti znači navadno od luči, da „posveti“ ali „zasveti se“. „Posvetit“ je doveršnik glagol, ter pomenja enokratno in doveršeno dejanje, a v „Očenašu“ želimo, da ne le enkrat, nego vedno in vselej naj se ime Božje (Bog) „posvečuje“, ali naj „bode posvečeno“ (posvečevano). Ako se v besedici „ime“ stavi naglas na e, je mlajšim, hervasčini se bližajočim pisateljem zastarela slovenska oblika, zato ga navadno izpuščajo.

Druga prošnja je v gerščini: „elthéto he baziléia su“ = naj pride kraljestvo tvoje! Staroslov. „da pridet carstvie tvoje“, pozneje: „pridi carstvo tvoje“. Po onem prej navedenem celovškem rokopisu so tudi po Slovenskem molili nekda: „pridi kraljestvo (bogastvo = Reich) tvoje“, a kasneje so postavili: „pridi k nam tvoje kraljestvo“, kar je slovniško pravilen imperativ. Tako je ostalo in bode menda še, dokler bodo Slovenci molili v svojem materinem jeziku.

Tretja prošnja v izvirniku: „genethéto to thélemá su, hos en urano, kai epi tes ges“ (novogerško: „jenitzito to tzélina su, os en urano, ée epi tis jis“) = naj se zgodi volja tvoja, kakor v nebu (nebesih), i na zemlji. Sedaj imajo vsi slovenski katekizmi: „Zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih tako na zemlji.“ Se vé, da je slovniško pravilno pisati in izrekati: „zgódi se“ (ne: „zgódi se“ ali „zgodi se“) na mesto: „naj se zgodi“; prosto ljudstvo, zlasti stareji, ki niso v šolo hodili, molijo: „zgodi se volja tvoja“ (najberže „per abusum“). P. Stanko pravi na platnicah „Cvetja z vertov sv. Frančiška“ I, 4.: „Na vsak način naj bi se ohranilo v poziciji staro naglaševanje poleg novejšega, ko enako opravičeno, in kjer ljudstvo izgovarja „zgodi se“, naj bi nihče ne oviral. — kakor se je v mojem rojstnem kraju (na Dolenskem?) pred blizu 30 leti godilo. Tam so si namreč goreči dnhovniki dosti prizadeli, da bi navadili ljudi moliti: „zgodi se tvoja volja“, kakor da se ne bi reklo tudi: „zgodi se tvoja volja“: fiat voluntas tua. Ljudstvo ima v tem oziru dober sluh in natanko vé, kaj pomeni „zgodi se“ (fiat) in kaj „zgodi se“ (fit).“ Pravilnejše rečemo: „tvoja volja“, ker se kazalno zaimé „tvója“ povdarja, nego „volja tvoja“. „Pridevniku (in tudi zaimenom —) se daje mesto pred imenom, kateremu služijo v pojasnjevanje.“ (Janežič: Slovenska slovnica §. 440.)

Četerte prošnje v izvirniku se glasé: „ton árton hemón ton epiúzion dos homín sémeron“ = kruh naš vsakdanji daj nam danes. Sploh pa se moli dandanes: „Daj nam danes naš vsakdanji kruh.“ Med ljudstvom se sliši tudi: „Daj nam Bog naš vsakdanji kruh.“ Ali če je dovoljeno besede v našem jeziku drugače postavljati, nikakor se pa ne smé do- ali pristavljati in ne izpuščati besed in izrazov gerškega izvirnika. Ker je v latinski prestavi „panem quotidianum“, zato rečemo sploh vsakdanji kruh, ne kakor staroslov. „nasuščij“ (navzoči = epizios), ali poznejši „vsedanji“, ali kakor imajo novejšo prestavo serbo-hervaske (V. S. Karadžić, Daničić, Šulek): „hleb (kruh) naš potrební“. Danas, danes, dnes, dans, starosl. dns, se smejo enakomerno rabiti, kajti beseda je sestavljena iz *dan* in *se-ta*, torej mesto reči „tega (sega) dne“ rečemo „danes“.

Peta prošnja je vezana s četrto z veznico in (gerški: kai), kar sta katekizma (I. in II.) iz c. kr. dunajske založbe prezerla v izvirniku: „kai áfes hemín ta ofeilémata hemón, hos kai hemeís affiemen toís ofeilétaís hemón“ = in odpusti nam dolgé naše, kakor tudi mi odpuščamo dolžnikom našim. Ljubljanski katekizmi imajo: „In odpusti nam naše dolgé, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom“. (III. IV. V.) Dunajski: „Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom. V novejšem času večinoma opuščajo naglas na zadnji slovi v besedi „dolge“ češ, da se bližamo hervaščini, a Slovenci navadno razločujemo v govoru dólge (prilog) od dolgé (imé), naj se tudi v pisavi ohrani ta razlika. Gledé oblike „odpuščamo“ je opomniti, da je svoboda v pisavi, če se piše šč ali mečji in lahnejši š. akoravno je izvirno pravilno šč (odpust-i-amo, mesto: stiamo — ščamo), če trdi se knjige novoslovenske, šolske i. t. d. deržé te pisave.*) Vsi vprek pišejo in učé dandenes, da moramo „čisto slovensko“ reči: „odpuščamo svojim dolžnikom“, a ljudstvo se zato ne zmeni, temuč vedno po starem moli: „našim dolžnikom“. V presojevanji celovškega rokopisa pravi Dr. G. Krek: „Tujščina našim dolžnikom, mesto svojim, se smé na tem mestu imenovati splošno slovanska in stara, ker ima staroslovenščina v najstarejših spisih: dolžnikom našim (= toís ofeilétaís hemón.) (Kres I, 3. p. 186.)

„Š. 183. Pomniti je: 1. včasih stoji tudi posestno zaime 1. in 2. osebe mesto svoj: odpuščamo dolžnikom našim (ostavljajem dolžnikom našim, ostromir ev.).“ Šuman. Slovenska slovnica str. 279. „Nemški: mein, dein sloveni se z moj, tvoj i. t. d. kedar je govorjenje o kaki splošni reči: Molimo za našega papeža in za našega cesarja“ i. t. d. (Janežič. Slovnica str. 202.)

Ravno tako rečemo slovniško in verstveno pravilno: „Velikokrat žalimo našega Očeta v nebesih, našega Zveličarja Jezusa, ter ne ljubimo, kakor bi mogli, naše ljube matere Marije“. Nekam čudno doní in sebično se nam dozdeva, in tudi drugi pomen ima, če kdo reče: „svojega Očeta, svojega Zveličarja in svojo mater“. Zató rečem, kakor o. Stanislav pri 3. prošnji, isto pri 5. prošnji: Pustite, ako ljudstvo moli po starinsko: „našim dolžnikom“, in ga nikar ne vznemirjajte. Slišal sem nekega starčeka, ki se je kar hudoval čez to novotarijo. Kakor pravi dr. Krek, je to splošno slovanska in stara oblika na tem mestu, torej častitljiva, kakor rija na starinskem denarju. Prinesel sem stari rimski denar v terzaški muzej dr. K., da mi raztolmači, iz ktere dobe je, ker je bil od nje razjeden. S peskom, pepelom, soljó sem ga dergnli, da bi spoznal, od kedar je, pa nisem mogel napisati raztolmačiti, a g. muzejni kustos mi ga koj raztolmači: „Titus“ na jedni strani, a na drugi rimski vojak in okoli napis: „Aeternitas!“ Pa pristavi: „kadar kak star denar najdete, nikar ga takó ne dergnite, temuč pustite mu kinč, ki mu pravo vrednost daje: častitljivo rijo!“ — „aerugo venerabilis!“ (Dalje nasl.)

Modroslovje.

VII.

Naj govori kedo o modrosti Indov in Kitajcev, kolikor mu drago, pravega modroslovja pri njih vendar ni najti. In tudi modrost njihova je morala biti precej

*) Novi slovenski pisatelji v marsikterih ozirih silijo nazaj v bolj terdo staroslovenščino — to pa v nasprotju z Italijani, Novogerki in dr., ki so terše oblike v mečje spremenili in tako zobrazili si mečji, gibčni jezik. Kaj bode obveljalo, se bo sčasoma pokazalo, kajti nismo z olikovanjem slovenščine še pri koncu. Vr.

puhla. Indi niso od najstarejših časov do sedaj nič napredovali, marveč še v propad se pogrezovali. Kitajci so sicer prav zgodaj dospeli do visoke stopinje v omiki, ko so Evropejci komaj začeli misliti o prvih potrebah omike. Opazovali so zgodaj zvezde, poštevali natančno in poznali marsikako umetno napravo, katero so Evropejci še le dolgo potem iznašli. Toda v dveh tisočih let so tako malo napredovali, da so dandanašji skoro ravno tam, kjer so bili ob rojstvu Gospodovem. Modrost njihova je tedaj slabo pospeševala duševno napredovanje, zato ji pa ne moremo prištevati velike vrednosti. Pravo modroslovje uči prav živeti, ker obrača človeškega duha do takega spoznanja, ki je človeku najbolj potrebno in imenitno.

Zastonj bi iskali pri drugih jutrovnih narodih kaj resnega prizadevenja za modrost. Večidel so bili zakopani v nezmerno vživanje, vdani so bili gerdim pregreham, služili so preveč mesu: mesen človek pa ne umeva tega, kar je duševno. Kaj da so Egipčani dosegli v modrosti, to je preveč zakrito v neko skrivnostno temo, kakor da bi kazalo razkladati jo na tem mestu. Zato se podajmo raji k onemu narodu, ki je bil krepek, zdrav, čvrst na duhu in telesu, delaven, trezen, ki je živel po naravi in v naravi, pri katerem je cvetelo pesništvo, ki se je zanimal tudi za druge strani človeškega delovanja, nego za same vsakdanje potrebe, hrano in obleko: k Gerkom. Pri njih se je začelo še le pravo modroslovje, oni so ga gojili z navdušenjem in vztrajno, zato se je pa povzdignilo na gerških tleh do take popolnosti, da je obveljalo za vse čase, da je imelo največo veljavo do današnjega dne, in da stoji še vedno kot trdna podlaga, na kateri mora vsak modroslovec zidati.

Lahko bi rekel, da so bili Gerki nekako vstvarjeni za modrovanje. Živel so krog Egejskega morja, ki je vzhodnji del za Evropo tako imenitnega sredozemskega morja. Koliko so ob morji videli in slišali! Njihove dežele v južni Evropi in Mali Aziji so bile lepe, rodovitne, a le za pridno roko. Doživeli so mnogokrat marsikaj veselega, a ni se pogrešalo gerškemu narodu tudi terpljenje v hudih časih. Imeli so kaj živo domišljijo in že prav zgodaj so opevali slavne junake in v povestih skušali razlagati si, kar so videli čudovitega na zemlji in na nebu. Otroci hoče prijeti solnce in splezati na luno; vse, kar gleda, hoče potipati, spoznati; vedno poprašuje: od kod, zakaj, čemu? Tako tudi mladi in živi gerški narod? Nek pevec, Hezijod po imenu, je zanimivo opeval, kako je svet nastal, kako da so delovali in kako da vladajo bogovi nad njim. Pravega edinega poznali niso. Pa kolikor bolj je narod dozoreval, kolikor bolj trezno je začel premišljevali, toliko bolj neverjetno se je moralo zdeti, kar so pripovedovale pesmi o mnogoterih bogovih, o njihovih delih, slabih in dobrih, in o človeku samem. Tam pa tam je živel kak mož, katerega so imeli za posebno modrega, ki je učil svoje soobčane o večni pravici, o poštenem življenji in podajal svojo modrost v kratkih pa krepkih izrekih, n. pr.: Spoznaj samega sebe! Ne svetuj naj prijetnejega, ampak svetuj naj bolje! Ničesar preveč! i. t. d. Mnogokrat se imenujejo „sedmeri modri“, izmed katerih sta naj bolj imenitna: Tales in Solon. Težko je dobiti tako malomarnega človega, katerega ne bi malo presunilo, ko gleda v jasni noči na nebo, ki je z neštevilnimi zvezdami obsejano, ali pa ko gleda po širnem morji, ki se zaganja ob breg, šumi, spreminjava barve. Kako je vse to? Od kod je to? se prša človek nehoté in postane zamišljen. Tudi Gerke je nadlegovalo tako prašanje in skušali so si to in ono razlagati na razne načine. Zlasti v tistih mestih male Azije, kjer so bili naseljeni Gerki in kjer se je stekala takrat omika iz vseh krajev sveta: iz Egipta, iz Fenicije,

Asirije i. t. d. so se začeli resnobno pečati s takimi prašanji in zato smemo reči, da se je tukaj, t. j. ob zapadnem obrežji male Azije začelo pravo-vednostno modroslovje. Kakošno pa je bilo? Na prvem mestu moram imenovati očaka modroslovcev: Tales-a, ki je učil, da je iz vode nastalo vse. Nikdo se ne more čuditi temu nauku, ako ve, kako da spreminja voda obraz naše zemlje, bodisi pri rekah, ali ob morji. In da zamore kaj zrasti, treba je vode, t. j. vlažnosti; kjer je vode obilo, tam rado poganja vsakovrstno zelišče: zato je mislil Tales, da je voda — da tako rečem — mati vsega. Tales ni bil zgoli prazen sanjavec: učil se je pri egipčanskih poganskih duhovnikih številniške vednosti in zvezdoslovja, zato je zamogel napovedati celo, da bode določeni dan mrknilo solnce, kar se je v resnici zgodilo.

Lepo versto imén bi moral naštet, ki bi hotel od Talesa dalje, ki je učil okoli 640 l. pred Kr., govoriti o vsakem modroslovcu posebej. Za nas je dovolj, ako pregledamo samo verste in si zapomnimo, kar je bilo tu ali tam znamenitega.

Med znamenitostmi pa že moramo šteti, da je drugi gerški modroslovec Anaksimander spisal obravnavo o naravi in za njim so večinoma modroslovci tudi zapisali svoje nauke. Anaksimandra, Talesa in še nekatere modrijane prištevamo starejši jonski šoli. Šolo imenujemo versto takih modroslovcev, ki so se deržali nauk enega moža ali pa, ki so se med seboj v mislih vjemali. Jonska šola tedaj je skušala razlagati, od kod da je svet, še prav pametno. Drugi modroslovec je rekel: iz zraka, tretji iz ognja. In res je, da je Bog iz vseh teh stvari naredil svet: iz vode, iz zraka in tudi ogenj mu je služil: toda voda, zrak in ogenj niso sami iz sebe, ampak Bog jih je vstvaril iz nič. O kakem duhu pa ta šola ni vedela ničesa, poznala je samo tvarino, katero je mogoče tipati in videti. (Konec prih.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Smlednik, 16. septembra. Kdor je kdaj hodil po okrajni cesti iz Medvod proti Smledniku, prišel je, preden se prepelje čez Savo, do vasi imenovane Zbilje.

Prebivalci te vasi doživeli so letos angeljsko nedeljo lep, vesel dan, ki jim bo ostal v spominu, namreč blagoslovljenje nove cerkve — podružnice Smleške.

Lansko leto bila je stara, borna cerkvice poderta in blagoslovljen temeljni kamen. In letos ravno na obletnico bila je blagoslovljena nova cerkev.

Veliko truda, veliko stroškov stalo je malo, osamljeno vas. Marsikterikrat bilo je treba, ko so se zvečer trudni vernili od svojega poljskega dela, napreči in po noči voziti, da ni delo zastajalo; marsikterikrat seči v žep, da so bili delavci in drugo potrebno plačano. Vse to jih ni strašilo, delali so neutrudljivo. Zdaj pozabljen je ves trud, ko vidijo pred seboj cerkev pozidano v čast sv. Janezu Kerstniku.

Zares lična, prijazna cerkev, ki čast dela vasčanom in se smé uverstiti med prve med podružnicami.

Za blagoslovljenje bila je odločena angeljska nedelja. Več dni poprej delale so se priprave za ta dan. Fantje stavili so vitke mlaje, dekleta pletle vence, kar skušali so se med seboj, kdo bo več pripomogel k slovesnosti.

V saboto popoldne in nedeljo zjutraj na vse zgodaj oznanjevalo je praznično priterkovanje in krepki glasovi možnarjev, da se ima obhajati v Zbiljah redka slovesnost.

Ob devetih blagoslovili so domači župnik čast. g. Anton Klemen novo cerkev med obilno azistencijo sosednjih duhovnov. Taki priložnosti prav primeren govor in slovesno sv. mašo imeli so č. g. o Adolf iz Ljub-

ljane. Vso slovesnost posebno poveljevalo je še lepo petje Smleškega pevskega zbora pod vodstvom verlega učitelja, g. M. Krek-a.

Ljudstva se je vse terlo. Vse je bilo veselo, vse mirno, tudi najmanjši nered nam ni kazil lepe slovesnosti.

Ko omenjam blagoslovljenja Zbiljske cerkve, naj dostavim še, da se je v teku nekterih lét pod sedanjim g. župnikom pri cerkvah v naši fari veliko popravilo. Bila je novo zidana podružnica v Spodnjih Pirničah. V Zgornjih Pirničah prizidana bila je pred kratkim časom cerkvi kapelica Matere Božje, ki je zdaj kot Božja pot obiskovana. Popravljen je cerkev v Mošah, tam tudi napravljen veliki zvon, in koliko bilo je še drugod poprav.

Marsikdo spominja se še nesreče, ki je zadela lansko leto vás Terboje. V nedeljo, med osmino sv. Reš. Telesa, je bila s cerkvijo vred skoraj vsa pogorela. Zvonovi so se bili vsi raztopili. Ljudje vsi obupani si niso vedeli pomagati. V tem žalostnem položaji obernejo se g. župnik s prošnjo do usmiljenih serc, in res dohajali so tako obilni darovi, da še komaj preteče pol leta bile so hiše večinoma pozidane, cerkev popravljena in za službo Božjo zopet odperla, ter ob enem slovesno vpeljami trije novi zvonovi.

Med tem pa tudi domača farna cerkev ni bila zanemarjena. Kdor je videl nenavadno veliko zgradbo te cerkve, pač lahko spozná, da ohranitev prizadene marsikaj skerbí in stroškov, vendar se nahaja v takem stanu, da se vsakemu obiskovalcu precej na prvi pogled prikupe. Zidana je strogo v romanskem zlogu. Poseben kinč cerkvi so orglje, delo g. Goršiča, ki so bile postavljene pred štirimi leti, in slika sv. Urha v velikem altari, ki je umetno delo dvornega slikarja g. Kuppelwiserja. Podoba sama na širokost meri poldrugi seženj, na visokost pa tri sežnje in 3 palce. Začele so se pa na nji prikazovati bele lise. Bati se je bilo, da je to plesnoba, ki bi utegnila pokončati podobo. Strokovnjaki so se izrekli, da jo bo treba poslati na Dunaj društvu „za ohranitev zgodovinskih spominov“, da jo pogleda in reši, ako moč. Tega pa k sreči ni bilo treba, ker g. Miroslav Tomec, slikar v Šentvidu, je podobo tako mojstersko osnažil, da so zginitili vsi madeži in so se barve zopet tako živo pokazale, kakor bi bila ravno kar prišla iz slikarjevih rok. Kdor to pregleda, bo lahko sprevidel, da je bilo za vse to potreba marsikaj skerbí, truda, darežljivosti.

Vsa čast toraj g. župniku, ki se toliko trudi za olupšavo hiš Božjih in ljudem, ki ukljub slabih časov toliko daruje za povzdigo časti Božje, kar priča, da ima še zdravo jedro, neokuženo z novošegunim liberalizmom.

Iz Šentjurja pri Kranji, 20. sept. (*Romanje na sv. Lušarje*). Dalje časa že so naši farmani sem in tje izrekli željo, da bi napravili, ako mogoče, o priložnosti skupno božjo pot k Mariji Devici na Lušarski verh. In naš č. g. župnik vneti, za vse pobožnosti, so ustregli tej želji, ter najeli posebni vlak za šentjurske romarje. Cena je bila znižana, vreme je kazalo prijetno in tako se nas je vzdignilo v tvorek na jutro po sv. maši lepo število romarjev v procesiji proti Kranju. Ondi na kolo-dvoru sošli se jih je še nekaj iz sosednjih župnij, tako, da nas je stopilo ob devetih okoli petsto v železniške vozove. V molitvi sv. rožnega venca in petji svetih pesem pretekel nam je hitro čas vožnje po gorenskih dolinah, in prej kakor bi se nadejal, bili smo v Terbižu. Onstran terga pa smo se zbrali zopet in pomikali se za križem v procesiji do znožja gore. Ko pridemo do angelja, ki kaže na hrib proti lušarskemu verhu, tedaj pa se razkropimo in mladina je veselo hitela v hrib, za njimi pa bolj postarni in počasnejši. Nekako ob petih popoldne bili smo na gori pri „kapelici“. Ondi se zopet

zberemo, ter gremo v procesiji naprej proti cerkvi. A „na skali“ čakal nas je že č. g. Jožef Sket (župnik krške škofije, sedaj v pomoč poslan na božjo pot Lušarsko), ter z ljubeznjivimi besedami sprejel šentjurske romarje. V resnici ginljivo je bilo, ko smo na to med glasnim pevanjem litanij in pobožnim odgovarjanjem kakor navdušena križanska vojska stopali v vzvišeno hišo božjo, kamor se že več stoletij tako radi zatekajo pobožni kristijanji. Mnogo sem jih videl ginjenih do solz.

Na večer imeli smo zopet litanije in potem govor, katerega je imel g. kaplan šentjurski. Razpravljal je na kratko namen božjih potov in podučeval romarje, kakošna da mora biti ta njihova božja pot, da bode Mariji dopadljiva in njim samim koristna. Spodbujal je poslušalce posebno na to, da sprejmejo tu vredno zakramente sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa. In reči moram — ta opomin ni ostal brez uspeha. Že na večer nastavili so se romarji okrog spovednic in nekateri čakali so celo noč, da bi v jutro prej prišli na versto. Ob dveh zjutraj začelo je spovedovati šestero spovednikov in ti so delovali v spovednici do poznega jutra, ko je že solnce razsvitljevalo Lušarske vrhove. Menim, da jih je bilo prav malo (ali celo nobeden), ki bi se ne bili poživili v zakramentu Najsvetejšem. Naj omenim, da se je naše božje poti vdeležil tudi č. g. Jožef Škofic, predoselški kaplan, kateri je gospodom ondi navzočim prav pridno pomagal v spovednici. Hvala mu stoterno za ves trud! Bog obilo poverni verlemu sosedu! Da so romarji pridno in gorečo molili, tega, menim, ni treba povdarjati, samo to bi opazil, da v resnici tako dostojnega vedenja, kakor ravno o priliki te božje poti, še nikjer nisem opazil. — Žal, da je prehitro prišel čas ločitve. Tedaj pa stopijo na leco č. g. župnik Povše, ter v krasno zloženem govoru podajo z ginjeno besedo Marijinem častilcem za spomin na sv. Lušarje troje besedi iz sv. pisma, namreč: Glej! tvoja mati — Tukaj nam je dobro biti — pa: Mračí se in dan se je nagnil. — Zares ginljiv bil je ta govor, ginjena bila je vsa cerkev; možakom — terdim Gorenjem in krepkim našim mladeničem, dobro vem, nikomur ni oko suho ostalo. In ko smo jemali slovo od Marije — oj ta prizor ostane mi nepozabljiv. —

Napotili smo se v procesiji zopet proti „skali“, na katero stopivši je č. g. župnik Sket slovo vzel od slovenskih romarjev. Reči moramo, kar je tedaj gospod govoril, šlo mu je iz srcá, pa je tudi šlo k sercu. Priporočal je pobožno molitev, pevanje poštenih pesni in — družbo sv. Mohorja. Kakor se solzé prijatelji, kader se zapuščajo, tako nekako prijateljsko ginljiva bila je ta ločitev.

Potem pa smo se spustili po hribu navzdol, korakali naprej in naprej, dokler nas ni sprejel hlapec ter odpeljal nazaj proti starodavnemu Kranju. A iz Kranja do Šentjurja šli smo zopet v slovesnem sprevedu prebiraje jagode na molku in prepevaje svete pesni. Med glasnim priterkavanjem sprejela nas je domača cerkev, kjer smo imeli še litanije z blagoslovom in zahvalno pesmijo. Takó je bila končana božja pot, katera je vredna, da jo omenite v svojem cenjenem listu. Nam pa ostanejo ti dnevi v vednem spominu, nepozabljivo nam bode serce čutilo, kar smo videli in slišali daleč gori na Lušarskem verhu.

A. K.

„Starši, dajte svoje sinove v šolo.“ To je napis členka v „Slovenskem Gospodarju“, in povém, da po udih mi je zagumazelo, ko sem bral ta napis. Kdo rajši kakor starši veči del, saj na Kranjskem, dajejo sinove v šolo; toda s čim in kako jih zadržati, ker je šola tako draga in ko starši naj večkrat nimajo s čim sina zadržati?

Ne le, da je hrana in stanovanje drago, tudi šola sama je čez mero draga. Vpisnine s pridavkom čez 3 gld., šolnine 10 gld., bukve ne le silno drage, se k temu še prav pogosto menjajo, da potem stare za nič niso. Eden gimnazijalcev je prešteval, koliko ga bode stala šolska roba za 5. gimnazijalni razred in pravil je, da pride knjištvo čez 20 gld.! Sej že precej za 1. lat. razred nove stanejo kacij 20 gld. Razne takse, ako se gleda, kako težko vsakdanji ljudje kak groš zaslužijo, so prevelike. In da molčimo o družih vednih stroških skoz leto, bodi samo še omenjeno, da tudi tako imenovani „inštruktorji“ ali postranski učeniki niso lahko preplačani; 3—5 gld. je še bolj mala reč za eno uro na dan ali pa še manj. Ako se tedaj revežu tudi posreči dobiti malo hrane pri dobrotnikih in za stanovanje, z obleko itd. sam zmaguje, je vender draga šola sama komaj premagljiv zaderžek.

„Sl. Gospodar“ pravi, kakor sliši, da starši posestva preveč tergajo in delijo med otroke. Toda, kaj če marsikteri revež tergati in deliti (pri nas na Kranjskem), ker so posestva po večem zadolžena, in pri tem mora plačevati velike davke; kako bode potem še ktere sirov dajal v šolo? Le redki brez tuje pomoči to premorejo in le veliko pritiskanje na dobrotne roke storí, da jih še precejšno število v gimnazijo pride. Do izobrazbe ima vsak pravico, premožni in revež; toraj naj se ne zapira pot k omiki s prevelikimi stroški. Ako bo le bogatin študiral in do višjih služb dospeval, bo vedno več proletarijata in zmeraj manj zadovoljnosti. Po naši misli naj bi se oziroma na šolstvo sestavil odbor, kateri bi prevdarjal, kako naj bi se gospodarstvo s šolskimi knjigami za vse šole in razrede vravnalo, da bi s tem starši ne bili tako hudo pritiskani. Ako so poprej bili pridžani zemljepisnim knjigam zemljevidi, gramatiki berila („auctor“) in besednjacek itd.; zakaj bi moral zdaj učenec težke cule knjig, kakor Kočevar robo, v šolo vlačiti? V košku jih nekteri že nosijo, treba bo še vozička, kakor šentviškimi mlekaricam! Šolnine za reveže naj bi odpadle, kakor je bilo poprej; odpadlo tudi več družih dajatev, kakor n. pr. za „šolske rekvizite.“

„Le kateri je lepega vedenja, dobre glave“, naj gre v šolo. Lép svét. Pa kako ga zveršiti. Une dni pripelje oče s kmetov sinčka, ki je bil vedno lepega vedenja in naj prvi v šoli. Lahko je bilo v začetnih razredih, kjer so stroški majhni; druga je pred pragom latinskih šol. Oče sinčku dobí stanovanje, sprosi živeža zanj za 7 kr. na dan, pustí dečku 30 kr., reci: tri deset soldkov, in — jo popihne domú na Dolensko. Njegova „filozofija“ je bila pri kraji, ker žep je bil prazen. Zdaj naj deček gleda, da bo za teh 30 kr. nakupil vse šolske knjige, si kupil vsak dan saj roglíč kruha, morebiti s tem malo pozneje še 10 gld. šolnine plačal itd. Drugi, vseskozi odlični je prišel v mesto, ker pa ni imel pomočkov za vpisnino itd., je moral vse popustiti in odlaziti.

Po drugi strani pa je zopet resnica, da nekteri preveč tiše v šolo, in ljudje po deželi tožijo, da manjka pridnih hlapcev in delavcev. Pa tudi tista zloraba, da so delavci nezmerno dragi, nikoli ne napaseni, šnopsarji, lenuhi itd. Kosci in enaki delavci gospodarjem večasi na dan več škode naredé, kakor pa s svojim delom koristijo, posebno če pritise še slabo vreme. V teh ozirih bi morebiti ne škodvale nekatere opombe.

1. S kmetov jih morda preveč sili v tako imenovano orgljarsko šolo. Več popolnoma odraslih, močnih mladenčev, čisto zmožnih za težke domače dela, išče vsako leto pomoči, da bi se za orgljavce učili. Če je res potreba orgljavcev toliko, nočemo soditi. V šole sploh tudi ni siliti taci, ki so slabe glave.

2. Šolci, ko pridejo na počitnice, naj ne bodo doma brez dela. Lenoba je vsih pregréh začetek, in ako se mladi ljudje dela ne navadijo, postanejo potepuhi, kadar morajo iz kacega vzroka že v višjih razredih šolo zapustiti. Poznal sem kmečkega mladenčca, ki je še kot bogoslovec doma o počitnicah gnoj vozil. Je mar to sramota? Mislimo, da ne, ampak čast.

3. Ako se pri šolskem mladenču vidi, da zavija na brezvéro in malopridnost: le preč z bukvami in lopato, cepec, sekiro v roko! Zakaj taki dijaki bodo čez kaj časa še hujši šiba kmečkega ljudstva, ako dalje študirajo.

4. Profesorji naj bi ne bili osorno hudi, da bi zaradi kacega pogrška v posameznih tvarinah mladenčca, ki je sicer pošten in dobroserčen, nesrečnega storili, da morajo starši s kervavimi žulji šolnino plačevati, dijak šolo ponavljati, ali celo šoli slovo dati. Poprešnji čas so se vse tvarine ločile v glavne in stranske materije, — in stranske (ako ni bilo preveč kljuk) niso dijaka zaderževale, da bi ne bil mogel dalje v šolah. Vsak previden človek prizná, da je bilo to pametno in ljudoljubno. Preveč zahtevati se ne pravi iti naprej, ampak nazaj. Precej dijakov poznamo (vmes naj boljših), ki so blede rožice in jih žuga smertna kosa pokositi. Naj bi se prijenjevalo. Poglej zapisnik za srednje šole potrebnih bukev, in bode se ti — malo da ne — v glavi zvertilo. To bi bilo dosti za dvojnat doktorat.

Razgled po svetu.

Kardinalski klobuk dunajskemu knezu nadškofu bode po nalogi sv. Očeta izročil profesor Lorenzelli, ki je torej izvoljen za apostoljskega ablegata pri knezu nadškofu. To opravilo se bode zveršilo po bližnjem konziistoriju.

V Bosni in Ercegovini je bilo od l. 1882—83 začetnih šol 42 občnih in 42 vérskih, skup 136 ljudskih šol. Izmed teh jih gre na sarajevsko okrožje 21, in na samo mesto Sarajevo 7 (1 občna in 6 vérskih, t. j., taci, da ima kakoršna bodi vera šolo sama za svoje verce). Tudi banjaluško in travniško okrožje jih imate po 21, doljna Tuzla 45 itd. Po vérstvu je 56 gerško-razkolnih, 36 katoliških, 1 mohamedanska (v doljni Tuzli), in 1 judovska v Sarajevu. Učiteljskih oseb je bilo na občnih šolah 51 učitelj in 8 učiteljic, — na vérskih pa 96 učitelj in 31 učiteljic, vseh skup 186. Med temi se jih šteje več raznim redovom, kakor 17 oo. frančiškanov, 15 usmiljenih sester, 4 hčere božje ljubezni, 1 sestra presv. Kervi in 2 redovnika trapista. Vseh učencev je bilo 6240, učenk pa 1874. Po veri 2877 katoliških, 4489 greško-razkolnih, 443 mohamedanskih, 295 judovskih otrok, 10 pa od družih vér. Turki imajo še posebej nekake učilnice „mektefi“, ki niso med naštetimi. Hodilo je v šolo le 7½ odstotkov taci, ki bi imeli hoditi. Razméro ma je obiskovalo šole največ katoliških, potem gerško-razkolnih, judovskih, ter najmanj mohamedanskih otrok.

Rusko. Kam je pripravilo razkolništvo veliko Rusijo, je vsak dan očitniše. Razkolništvo s svojo nezmečnostjo je rodilo napervo brez števila družih svojat ter novih razkolništev, potem pa pošastno „ničverstvo“, nihilizem. Vlada zdaj iše v deželskem in cerkvenem oziru si pomagati; naj bi le pravih pomočkov se poprijela! V deželskem oziru so ruske in druge vlade iskale pomoči v shodu tréh cesarjev. Ruski car je bil prišel nedavno v Varšavo, in pomenljivo je, da je šel k božji službi v gerško-razkolno in katoliško cerkev. Pred njegovim prihodom pa so oblasti vse moči napenjale, da

bi se nevarnosti za cara odvernile; na nogah je bilo brez števila vojaštva in policijstva; zaperli so ulice, po katerih bi se imel car peljati; po vsih gozdih je bila vojaška straža. To je zares žalostno, da deželni oče ima tako malo zanesljivosti med svojim lastnim ljudstvom. Kake pomočke so vladarji na svojem shodu v Skiernievicah vstanovili zoper take nevarnosti, ki protijo tudi drugim deželam, na tem je veliko ležeče; gotovo pa je, da zanesljiva pomoč je le v katoliški Cerkvi, ktero ravno zato vsi prekucuhi s satanovo jezo sovražijo in preganjajo.

Ruska vlada je tudi pri cerkvi jela pomoči iskati. toda ne pri pravi, ampak pri svoji razkolni. Kakor se sliši, ruska vlada hoče zbrati škofo (najberže samo razkolne) v zbor. Osem škofov in kievski metropolit namreč bi imelo ta zbor obhajati. Obravnavati se imajo samo verske reči (če je res?), pretresati vérske svojati (sekte) namreč, ki so se poslednjih deset lét silo pomnožile. Pravijo, da ni mesca, da bi se ne oglasila nova verska sekta, ko je starih že na stotine. Ako tudi pa se reče, da ta zbor bo obravnaval samo verske reči; je vendar gotovo, da to tiče tudi deželsko ali politiško zadevo ruskega cesarstva, ker slehernemu je očitno, kolik vpliv ima vera na stan kakoršne koli dežele ali države. Bog razsvetli cara in vlado, pa razkolne škofo, da bi spoznali resnico in je poiskali. Misliti smemo, da tudi v tem velikem viharji ima nekaj posla slovenska enciklika Leona XIII in molitev vernih katoličanov.

Bratovske zadeve.

V molitev priporočeni:

Na milostljive priprošnje N. lj. G. presv. Jezusovega Serca, sv. Jožefa, sv. Nikolaja, ss. Hermagora in Fortunata, naših angeljev varhov in vsih naših patronov Bog dobrotno odverni od naše dežele poboje, umore in samomore, odpad in brezverstvo, prešestvanja in vse nečistosti, sovraštva, preklinjevanje in vse pošastne pregrehe in velike nesreče. To bodi pred vsim drugim priporočeno v brat. molitev.

Z zaupanjem priporočam milostni priprošnji neko osebo, večkrat v hudem dušnem boju in obupu, za srečno zmago in terdno zaupanje v pomoč Božjo. — Več oseb za spodobno obnašanje, in modro govorjenje. — Na milostne priprošnje N. lj. G. presv. Jezusovega Serca priporočam študenta, da bi se poboljšal in pridno učil. Neka pravda, da bi se pravično izšla. — Oseba v boleznih se z družino vred preserčno priporoča v bratovsko molitev. — Mati priporoča svojega sina na tujem, da bi ostal dober kristjan. — Bolna za voljno poterpjenje in vdanost v voljo Božjo ter potrebno pomoč. — Žena prav serčno priporoča nerodnega moža, pijači podverženega itd. za spreobrnjenje, da bi še otrok ne pohujšal in sam se ne pogubil. — Blagoslov nekega misijona in spreobrnjenje terdovratnih grešnikov.

Koledar za prihodnji teden:

29. kimovca. S. Mihael vikši angelj. — 30. S. Jeronim. — 1. vinotoka (oktob.) S. Remigij. — 2. S. Julijan. — 3. S. Dijonizij. — 4. S. Frančišk Seraf. — 5. Osemnajsta nedelja po Bink. ali roženkranska nedelja. S. Placid. — Mesec vinotok je posebej posvečen molitvi sv. roženkranca (rožnega venca) ter češenju Marije D. s to molitvijo.

Listek za raznoterosti.

Iz Ljubljane. 23. kimovca proti večeru je bil slovesno pokopan deželni šolski nadzornik g. Rajmund

Pirker. Pevci so mu zapeli pred hišo slovenski, v cerkvi sv. Krištofa nemški, in na grobu latinski. Za ljudske šole na Kranjskem je veliko storil, pa bil je na nasprotni strani; vendar se je poslednji čas duhovščini prijaznega skazoval. En teden pred smertjo je sam želel tudi z Bogom se spraviti in je pri polni zavednosti in ves skesan prejel vse svete zakramente za umirajoče. Bog mu odpusti grehe in podeli večni mir.

Z Gorenškega. Rdmus. D. neonomini. Eppus. noster ad telegramma nostrum die 10. Sept. haec nobis rescriptit: „Tibi, R. D. et omnibus confratribus, qui una tecum 29. julii 25. sui sacerdotii annum ad s. Georgii in campis obierunt, pro vestris, quos mihi expressistis devotionis sensibus summas reddo gratias, vestrisque et omnium sacerdotum precibus enixe me commendo. Dominus Vos benedicat et curis, quas in excolenda vinea ejus, collocatis, centuplum reddat fructum! Interim, dum nos videbimus et os ad os loquemur valete!

J. Missia m. p.

Bogoslovne šole se začnejo 3. oktobra; pred ta dan se imajo vsi bogoslovci oglašiti pri svojih prednikih in profesorjih, in pred večerom istega dne se vstaniti v semenišče.

Vodstvo.

Za poduk o rožnovenski (roženkranski) bratovščini se v „katol. buvarni“ 2 prav pripravniki knjižici od Tom. Leikes-a in sicer 1) Leitstern der Rosenkranz-Erzbruderschaft. Dülmen, drugi nat. 1883. Majčkena brošurica 78 strani. 2) Malo več: Handbüchlein des lebendigen Rosenkranzes. Peti natis, v Berlinu 1881. Perva za 40, druga za 50 vinarjev. — Ravno tu: „Kalender für Zeit und Ewigkeit“, ki ga nadaljuje Fr. Huttler t. g.; cena 27 sld.

Preč. g. Mih. Debelak, duh. pomočnik pri sv. Antonu v Terstu, je postal kanonik pri v. č. kapiteljnu terzaške škofije. Čestitamo iz serca!

V Kopru je umrl ododni kapiteljski dekan preč. g. M. Pavman v 79. l. svojega življenja. R. I. P.

Poterdilo. Prejel sem zopet s hvaležnostjo 20. avg. poslanih dvanajst gld. za cerkvico sv. Jožefa. Bog plačaj! — Ta teden imajo trije oo. Lazaristi sv. misijon v Podgrajah. — V nedeljo, 28. t. m. bode prečastiti gospod superijor Ign. Böhm iz Ljubljane blagoslovil cerkvico sv. Jožefa v Kuteževem.

Štef. Jenko, vikarij.

Marija-Zvezda, 19. kim. Daleč znani in spoštovani č. g. Marija pl. Vestenek, iz Jezusove družbe, bivši redovnik Trapist z imenom P. Beda, je v začetku meseca kimovca t. l. v Gospodu zaspal. Gorečnost za čast Božjo in zveličanje duš ga je bila gnala v južno Afriko v misijon. Žali, da le za malo časa! Škoda za tacega duhovna. Imel sem srečo skozi 4 leta z njim občiti kot Trapist v samostanu Marija-Zvezdi. R. I. P.

P. Kazimir, subprijor.

Za duše v vicah.

1.

Bog ljubezni, Bog dobrote,
Oh, ozri se na sirote,
Duše, ki terpe v temnicah,
Grozno mučijo se v vicah!
Daj jim Jezus, naš Pastir!
Daj jim, daj jim večni mir!

2.

Res so Te hudo žalile,
Mnogo, mnogo zagrešile:
Oh, z dobrote Ti pa večne
Zbriši njim dolgé nesrečne!
Daj jim Jezus itd.

3.

Ki bolnikov se smiluješ,
Ti, ki grešne očišuješ,
Oh, poglej še tudi v vice,
Reši uboge 'z njih dušice!
Daj jim Jezus itd.

4.

V sveti maši se daruješ,
Milost vedno obnovljuješ:
Iz ljubezni večne blage
Vse očisti duše drage.
Daj jim Jezus itd.

5.

Tam zdihuje oče, mati,
Čistijo se sestre, brati;
Temna žalost jih pokriva,
Ogenj kazni grehov zmiva.
Daj jim Jezus itd.

6.

Si ne mor'jo pomagati,
Ne iz grozne teme vstati;
Červ jih grize, vest jih peče,
Dokler kazni ne preteče.
Daj jim Jezus itd.

7.

Oh, Zveličar naš premili,
Ti se urno jih usmili!
Kaplja le Kervi naj kane
Na njih preboleče rane!
Daj jim Jezus itd.

8.

Ko se bojo 'z vic rešile,
Večno bojo Te hvalile;
Pozabile bojo naše,
Te častile večne čase.
Daj jim Jezus, naš Pastir,
Daj jim, daj jim večni mir!

S-v.

Dobrotni darovi.

Za študentovsko kuhinjo: Dobrotna družina v Lj. 15 gld. — Dober prijatelj 20 gld. s pristavkom: naj financminister m. in m. so - prosi za p. — Prečast. g. dekan Ant. Aleš 5 gld. — Č. g. A. K. 1 gld. — Č. g. G. M. 2 gld. — Č. g. — č. — 15 gld. (za Bošnjake). — Za sveto Detinstvo: Č. g. Janežič, duh. pomočnik v Gradu 12 gld. — Č. g. Fr. Gregori, duh. pomočnik v Podbrezjem 2 gld. 50 kr. — Č. g. Fr. Perpar, duhovni pomočnik v Trebnjem 17 gld. — Č. g. — Perpar, duhovni dobrotnice 6 gld. — Iz Smlednika po č. g. J. M. 2 gld. — M. P. 1 gld.

Za sv. Očeta: Iz Žabnice zbirke po č. g. Lorencu Rozmanu 20 gld. — M. P. proseč sv. blagoslova 50 kr.

Za bratovščino N. lj. Gospé presv. Serca: P. M. 1 gl.

Za kapelo sv. Jožefa v Kuteževem: M. P. 1 gld.

Za bratovščino za duše v vicah: M. P. 50 kr.

Za cerkev v Bohinjski Bistrici: M. P. 1 gld.

Za Mehitariste v Bulgariji: Po P. Bernardu 2 gld., po g. J. Dularji 1 gld. — Č. g. Fr. Perpar, duh. pom. v Trebnjem, 5 gld.

Za afrikanski misijon: Neim. po dr. St. 1 gld. — Uršula Skedelj 1 gld.

V društvo za napravo zvonov za cerkev presv. Serca Jezusovega so darovali gg.: Jožef Regali 5 gld. — Ana Regali 5 gld. — Kat. Močnik 5 gld. — Peter Thoman 5 gld. — Anton Jeločnik 5 gld. — Skup 25 gld.